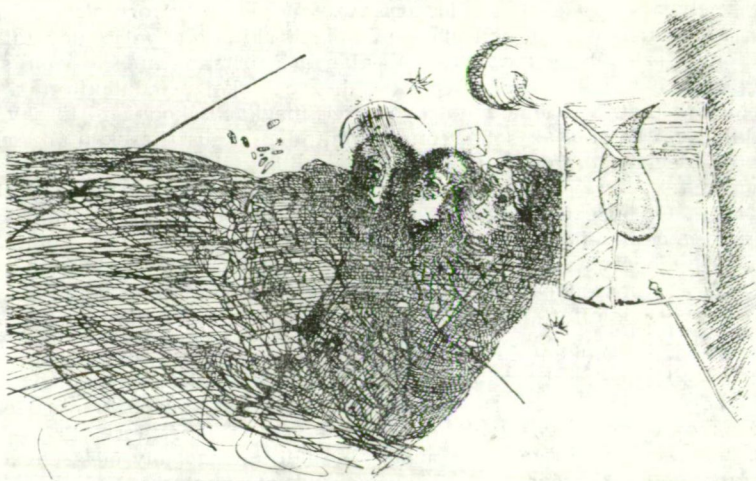

nem volt kevésbé veszélyes a többenél, csak legfönnebb kevesebb esélyt kapott a kibontakozásra.

(*Összefüggések — kapcsolataink.*) A három esszé fölfoghatjuk egy út három stációjának is. Az első esszé némelykor elfogult szemléletétől a Jozef Miloslav Hurban összegyűjtött pereiben egy jóval összetettebb képhez jutott el Mináč. Ezzel közelebb került a magyar vitapartnerekhez is. Talán még a tárgyválasztás is ebbe az irányba mozdította, hiszen az élete vége felé nézeteiben egyre inkább megcsontosodó Hurban tragédiája kritikusabb elemzésre indít, mint a 48-as mozgalom (a fölívelő szakasz is része volt, nemcsak a fegyveres fellépések) megörökítésének szándéka. A szlovák horizont az utolsó esszében helyenként már közép-európaivá tágul, a magyarok már nem a szlovák politika balvégzete, hanem szintén kegyetlen dilemmák szorításában órlódnak. Kossuthról pedig Hurbannak azokat a szavait idézi, amelyekben a kor egyik legnagyobb államférfiának mondja. Mináč esszéinek számunkra legfontosabb tanulsága: jobban kellene ismernünk a szlovákok történelmét. Nem utolsósorban közös érdekeink miatt. Ezért várjuk fordítását, megjelentetésüket magyarul. Elfogultságai nem adhatnak fölmentést az általa kimondott igazságok nekünk néha keserű ízeinek megismerése alól. Abban bizonyára nincs vita közöttünk, hogy a hallgatásnál jobb a párbeszéd. Ehhez pedig a Jozef Miloslav Hurban összegyűjtött pereit föltétlenül alkalmasnak tartjuk.

A nemzet csak más nemzetekkel együtt létezhet, olvastuk a Parázsfúvásban, a különbözőség az együttélésben érvényesülhet igazán. Szlovákok és magyarok hosszú évszázadokat töltöttek egy államkeretben, megélve jót és rosszat, harcolva egymás mellett és egymás ellen. Együtt élünk ma is; szomszédként és nemzetiségként: Szlovákiában magyarok, nálunk pedig szlovákok. Több mint tíz esztendeje föderatív köztársaságban a szlovákság többsége. Befejezésül azt kívánjuk, hogy Vladimír Mináčnak 1848 Magyarországról mondott keserű sóhaját — „A nemzetek csak addig igazságosak, amíg az elnyomás birodalmából a szabadság fényére jutnak” — jelenbeni és jövőbeli közös történelmük végérvényesen megcáfolja.

KAROL ONDREICKA RAJZA